

Кругла Марина Миколаївна,
*к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна*

ВИКЛИКИ ДО ПРОФЕСІЇ БУХГАЛТЕРА В УМОВАХ ВОЄННОГО ТА ПІСЛЯВОЄННОГО СТАНУ

Протягом декількох останніх десятиліть професія бухгалтера зазнала суттєвих трансформаційних змін. Українські бухгалтери вивчили та навчилися працювати за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку, опанували положення Податкового кодексу України з його постійними змінами та новаціями, діджиталізували облік і звітність, налагодили електронний документообіг. Цей шлях був непростим, але сучасні воєнні умови формують найскладніші виклики до професії. За цільовою спрямованістю нинішні виклики до професії бухгалтера можна поділити на такі групи:

– технічні – виникнення технічних обставин непереборної сили, які не дозволяють бухгалтеру повністю чи частково виконувати свої посадові обов’язки. Це повна чи часткова відсутність електроенергії, зв’язку, інтернету; втрата робочого місця внаслідок воєнних дій; ситуація в місцевості, не сумісна з нормальним функціонуванням підприємства.

– організаційні – внаслідок воєнних дій знижуються можливості оперативної бухгалтерської роботи (проведення оплати, виписування документів, реєстрації податкових накладних, подання звітності) на підприємстві чи в його безпосередніх контрагентів. Водночас це призводить до зростання актуальності віддаленої роботи бухгалтера.

– нормативно-правові виклики – внесені зміни до господарського, трудового, податкового законодавства відповідно до умов та потреб воєнного часу потребують вивчення суті та відпрацювання механізмів їх дії на практиці. Найтиповіші завдання бухгалтерів пов’язані зі зміною систем оподаткування; формування перехідної звітності; вирішення нетипових кадрових питань; фінансування волонтерських рухів тощо.

– методичні – це виклики, пов’язані з не розробленістю методики оцінки й обліку нетипових для мирного життя подій, які тепер часто трапляються в діяльності підприємств: знищення чи пошкодження майна; втрати врожаїв сільськогосподарських культур; забруднення зброєю земель, водних ресурсів; загибель і поранення працівників, продуктивного стада тварин.

– контрольні – незважаючи на зазначені труднощі, контролюючі органи відновили контрольні процедури за діяльністю підприємств, накладання штрафних санкцій за несвоєчасні здачу звітності, сплату податків тощо.

На період дії воєнного, надзвичайного стану Міністерство фінансів України встановило мораторій на проведення більшості документальних перевірок, крім камеральних перевірок, документальних позапланових і фактичних перевірок. Під час війни Держпраці проводить перевірки за заявою

працівника або профспілки. ФСС проводить камеральні й документальні перевірки згідно графіків перевірок. Держаудитслужба та її міжрегіональні територіальні органи знизили контрольну активність і виконують свої повноваження з урахуванням особливостей воєнного часу. Держпродспоживслужби під час воєнного стану покликані лише стримати зростання цін на соціально значущу продукцію, гарантувати їх доступність для населення.

– адміністративні – найбільочіші для практикуючих бухгалтерів. Примусове спонукання платників податків до поповнення бюджету шляхом блокування податкових накладних призводять до серйозних труднощів для бухгалтерів. Розблокування – процес не надто прозорий, трудоемкий і нешвидкий. Це відволікає від дійсно потрібної облікової роботи.

В умовах сьогодення частина зазначених бухгалтерських питань вирішується в оперативному порядку, частина відкладається на потім, коли буде мирний час і відповідні нормальні умови роботи. Незважаючи на всі труднощі, які постали перед бухгалтерами, їхнім головним завданням залишається захист майна та інтересів власника бізнесу. Саме бізнес є рушієм економіки. Працююча економіка – це фінансування нашої Великої Перемоги! Коло замкнулось! Кожен бухгалтер – боєць економічного фронту і стійко виконує свою роботу.

Ще одним принциповим питанням, яке переважно вирішуватиметься в мирний час є оновлення програмного забезпечення підприємства. Управління сучасним підприємством базується на впровадженні автоматизованих систем управління та залученні до роботи висококваліфікованих спеціалістів, які здатні їх використовувати.

В Україні, незважаючи на військову експансію РФ, кожне четверте підприємство продовжує використовувати російські програмні продукти на базі 1С (BAS), Бітрікс24, amoCRM для своїх управлінських потреб. Ні з морально-етичного, ні з економічного, ні з безпекового боку, така ситуація в бізнесі є неприпустимою. Тому свідома професійна спільнота займається пошуком та поступовою заміною програмного забезпечення своїх підприємств російського походження на неросійське, але з подібним функціоналом, адаптивністю, конфігураціями, вартістю обслуговування, зручністю тощо.

Огляд основних трендів розвитку бухгалтерської професії свідчить, що в післявоєнний період:

- з огляду на перспективи членства в ЄС відбуватиметься повноправна інтеграція України до Європейського та світового економічного простору, а відтак відбуватимуться інтеграційні зміни і в системі обліку;
- внаслідок стрімкого розвитку галузей, затребуваних для післявоєнної відбудови відбуватиметься перерозподіл бухгалтерів, зайнятих у конкретних галузях економіки;
- спостерігатимуться зміни в домінантах програмного забезпечення бізнесу через ознаку походження.